

Mančevski: Čovek uvek na gubitku

Radmila RADOSAVLJEVIĆ | 02. mart 2011. 20:52 | Komentara: 0

Reditelj Milčo Mančevski, zvezda 39. Festa: Istina je rastegljiva, poštenje nije, u sebi je lakše naći poštenje

Milčo Mančevski / Foto V. Danilov

IAKO ni ovogodišnji Fest, nažalost, neće biti upamćen po velikim zvezdama koje su došle u Beograd da se poklone publici, ostaje činjenica da će dve svetske ličnosti autorskog filma obeležiti 39. festival festivala - glumac i reditelj Rejf Fajns, i makedonski reditelj Milčo Mančevski, koji već decenijama živi i radi u Njujorku. Ove godine, Mančevski se predstavio novim filmom „Majke“, koji je u sredu prikazan u jedinom takmičarskom programu Festa „Evropa van Evrope“. Ovaj uzbudljiv, tragični, i po svojoj strukturi neuobičajen film (dva igrana i jedna dokumentarna celina), sa podnaslovom „Istina boli“, koji sam Mančevski naziva „eksperimentalnim“, prikazan je prošle godine na festivalima u Berlinu i Torontu, gde je dobio sjajne kritike.

Dokazujući tezu da „umetnost mora da ima smisla, a život ne“, najuzbudljiviji i najintrigantniji deo filma čini dokumentarna celina - priča o Raskoljniku iz „našeg komšiluka“, kako Mančevski objašnjava u razgovoru za „Novosti“.

- Pre tri godine, makedonska javnost, a verujem i ona u regionu, bila je šokirana vešću o otmicama, silovanjima i ubistvima nekoliko starica, čija su tela pronađena na okolnoj deponiji. Brzopotezno, za samo tri dana, ovaj nezapamćeno monstruozi slučaj otvoren je i zatvoren - uhapšen je kičevski novinar koji je o tim ubistvima izveštavao, koji se u tetovskom zatvoru odmah ubio. Mnoga pitanja su, međutim, ostala otvorena, prava istina mislim da ni danas nije poznata. U međuvremenu, poginuo je policajac koji je istraživao ovaj zločin. Mene, međutim, nije zanimalo da pravim film o istini, nego o prirodi istine. A sve tri priče u filmu su kompletno istiniti događaji, ali su prve dve obrađene kao igrana poglavlja - kaže Mančevski, koji je sa filmom „Pre kiše“ doživeo svetsku slavu - posle

„Zlatnog lava“ u Veneciji i mnogih drugih priznanja, bio je među pet reditelja nominovanih za nagradu „Oskar“.

*** Da ste samo gledalac filma „Majke“, šta biste zaključili - gde leži istina?**

PET KAPI SNA

* NEDAVNO ste imali veliku izložbu u Njujorku - šta više volite, fotografiju ili film?

- Fotografiju, zato što je rasterećena budžeta, tehnike, drugih ljudi, i ono što je najvažnije, ne moraš da je objašnjavaš pre nego što je objaviš. Film, suštinski, moraš prvo da prodaš, pre nego što si ga napravio, a prava umetnost mora da bude spontana, instinktivna, ne može da bude objašnjena. Izložba u Njujorku imala je naslov „Pet kapi sna“, to je 49 fotografskih kompozicija od po pet fotografija, koje se spajaju na neki poetski način, i mnogo bih voleo da mogu da je predstavim i u Beogradu.

- Kad gledam neki film, najvažnije mi je da li mu se radujem, ili mi je dosadan, jer volim filmove koji me iznenađuju, koji me malo „ošamare“, provociraju, i zato uvek pokušavam da snimim takve filmove za sebe kao gledaoca. Gledajući „Majke“ pitao bih se, verovatno, gde je istina, više nego što bih imao odgovor na to. Jer, istina je rastegljiva, poštenje nije, i zato je lakše naći poštenje u sebi, nego istinu. To je ta kontrateža, i to je ono što me je i zanimalo u ovom filmu - kako se ponašamo prema bližnjem svom. Taj „dijalog“ je ono što, čini mi se, pravi da ovaj film bude blizak i gledaocu u Šangaju, ili u Berlinu, Torontu, a ne da bude samo naš.

*** Bez obzira na tu komunikaciju koju poseduje, u filmu ipak vidimo Makedoniju danas?**

- Jeste presek neke Makedonije danas - jedna se priča događa u velikom gradu, jedna u selu, a jedna u palanci. To je, međutim, samo okvir, ako razmišljamo lokalno, pa onda to proširimo na sve ljude bilo gde na svetu. Ne mogu, međutim, da kažem da današnja Makedonija nije bila ideja ovog filma. Radio sam reklame za makedonski turizam, a neke od reakcija su bile da to nije ona zemlja koja postoji. Ne slažem se, u tim reklamama zaista se vidi Makedonija koja postoji, ali samo u jednom aspektu - kao bogata kulturna baština, time se i bave reklame, a ne svakidašnjicom.

*** U Makedoniji, kao što je slučaj i sa Srbijom, gotovo da više nema bioskopa?**

- To je strašna tragedija. Pokušavao sam i da direktno razgovaram sa ljudima koji imaju moć da nešto urade, čak i preko ovog filma, i prethodnog, ali to dosad nije dalo nikakve rezultate. Kako bi skrenuo pažnju na problem, čak sam zapretio da se „Majke“ uopšte neće prikazivati u bioskopu, nego da ćemo podeliti dve stotine hiljada DVD izdanja. Jer, nije stvar samo da se film vidi. Da bi bioskopi funkcionisali, treba da budu doživljaj, poseban izlazak, kao što je izlazak, recimo, u kafanu - možeš da kupiš pivo u radnji i da ga popiješ sam kod kuće, ali to nije doživljaj. Ni gledanje filma kod kuće nije doživljaj, ali, na tom problemu, nažalost, više niko ne radi.